

Osiemdziesiąt lat *Nowotworów* (1923-2003)

Edward Towpik

80 years of the *NOWOTWORY Journal of Oncology* (1923-2003)

This year marks the 80th anniversary of the launching of our journal. It was started in 1923 as the Bulletin of the Polish Committee Against Cancer. One of the early special issues was devoted to papers on tumour pathology and was named Nowotwory (Polish for Neoplasms). Then in 1928, Nowotwory became the principal title of the journal. However, a subtitle was retained, Bulletin of the Polish Committee Against Cancer, in order to emphasise continuity. Throughout 1930s the scientific level was continually improving but all publication was dramatically stopped when the war commenced in 1939. After the war the journal was re-started in 1950 with four quarterly issues each year and became an official publication of the Polish Oncological Society and of the Maria Skłodowska-Curie Memorial Cancer Center. The journal's contents reflected the development of oncology in Poland throughout next few decades. Important changes were implemented during the late 1990s: Nowotwory increased the number of issues per year from four to six in 1998, and the present format and graphic design commenced in 1999. A major step towards becoming an international journal was then made in 2001 with a group of eminent oncologists invited to form an International Editorial Board. Original papers started to appear in English and the name was extended to NOWOTWORY Journal of Oncology. In 2002 Dr Richard Mould from the United Kingdom, became the Co-Editor.

Prace kwartalnika „Nowotwory”, ich autorzy oraz kolejne komitety redakcyjne współtworzyli intelektualne podstawy rozwoju polskiej onkologii.

Prof. H. Kołodziejska

W bieżącym roku mija 80 lat od opublikowania pierwszego zeszytu naszego pisma. W kwietniu 1923 r. po raz pierwszy ukazał się *Biuletyn Polskiego Komitetu do Zwalczenia Raka* (Ryc. 1). Przypomnijmy, że Komitet ukonstytuował się dwa lata wcześniej i za jeden z głównych przejawów swej działalności uznał stworzenie czasopisma.

Było to wówczas przedsięwzięcie pionierskie. Wcześniej powstały zaledwie dwa czasopisma poświęcone wyłącznie walce z rakiem: niemiecka *Zeitschrift für Krebsforschung* (1903 r.) i francuski *Bulletin de l'Association Francaise pour l'Etude du Cancer* (1909 r.).

Biuletyn ukazywał się nieregularnie. Jeden z kolejnych zeszytów, na który złożyły się prace poświęcone patologii rozmaitych guzów złośliwych, otrzymał tytuł – *Nowotwory*. Nazwa ta musiała spotkać się z uznaniem, skoro od 1928 r. stała się właściwym, stałym tytułem pisma. Nazwę *Biuletyn Polskiego Komitetu do Zwalczenia Raka* pozostawiono w podtytule (Ryc. 2) co w oczywisty sposób dowodzi zachowania ciągłości.

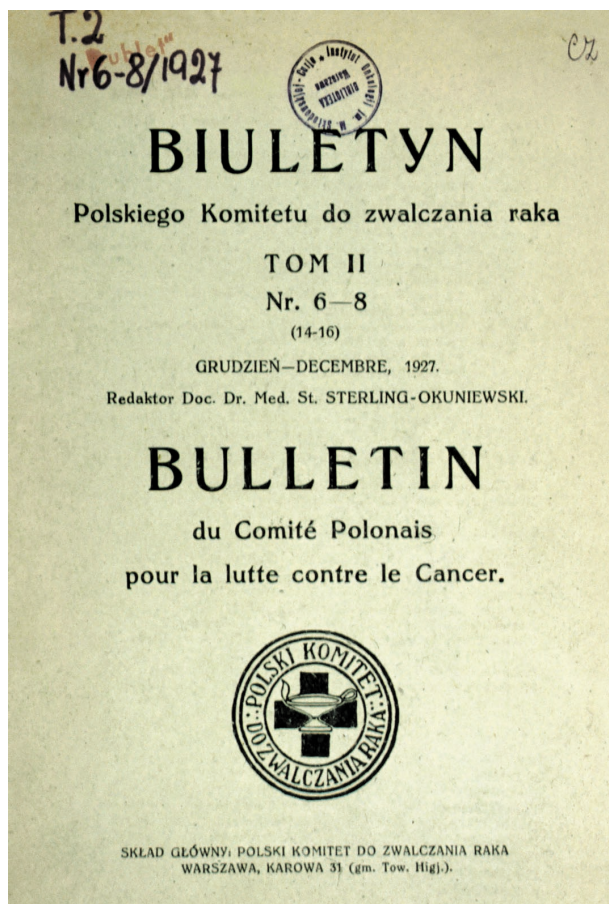
O ile w *Biuletynie* przeważały prace o charakterze organizacyjnym, sprawozdawczym i przeglądy piśmien-

nictwa, o tyle w *Nowotworach* zaczęły one ustępować miejsca poważnym pracom naukowym. Był to świadomy wybór Redakcji, pragnącej stworzyć ambitne pismo o charakterze *par excellence* naukowym. *Nowotwory* stały się kwartalnikiem o doskonałej szacie graficznej, wydawanym na kredowym papierze. Było to możliwe m.in. dzięki hojnemu wsparciu Fundacji im. Jakuba hr. Potockiego.

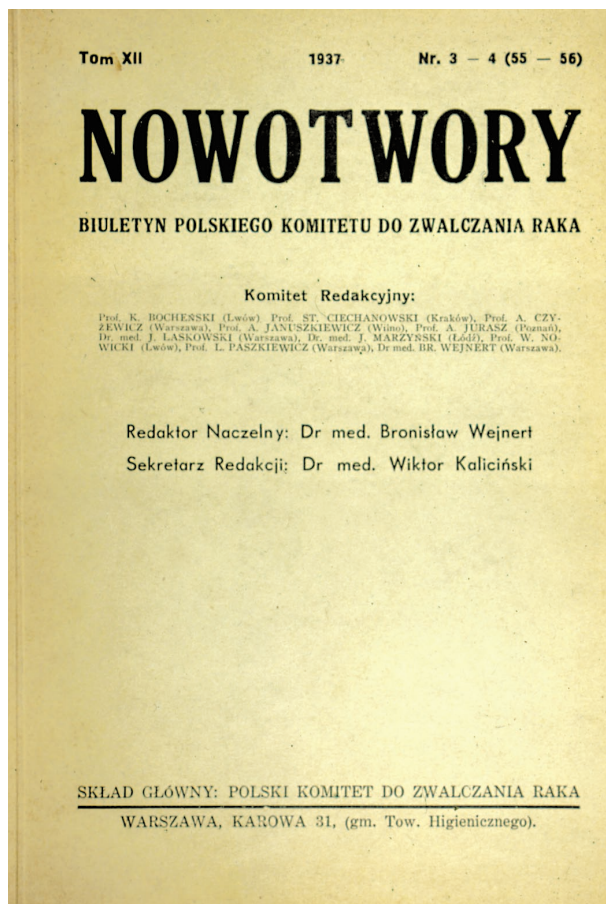
Nie zapomniano o odnotowaniu wydarzeń o znaczeniu historycznym, np. 25-lecia odkrycia radu, lub stworzenia „Polskiego Daru Narodowego Marii Skłodowskiej-Curie” na rzecz budowy Instytutu Radowego w Warszawie.

Na łamach pisma został też utrwalony I Wszecpolski Zjazd w Sprawie Walki z Rakiem w Warszawie w 1924 r., II Zjazd Przeciwrakowy w Warszawie w 1929 r., III Ogólnopolski Zjazd Przeciwrakowy w Łodzi w 1932 r. i IV Ogólnopolski Zjazd dla Walki z Nowotworami w Wilnie w 1936 r.

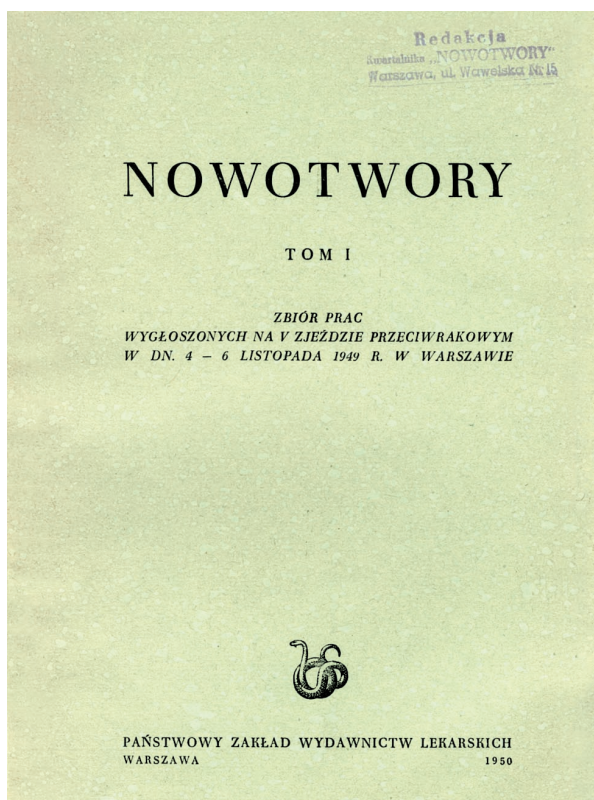
Po przerwie wojennej pierwszy zeszyt (a zarazem tom) *Nowotworów* ukazał się w 1950 r. (Ryc. 3). Zawierał

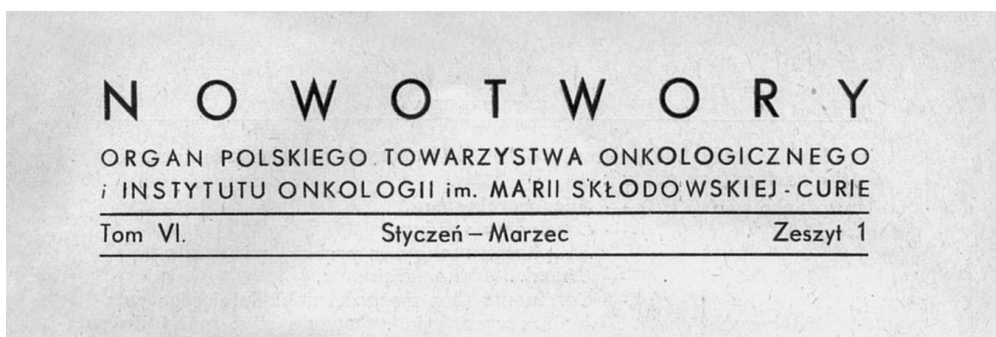
Ryc. 1. *Biuletyn Polskiego Komitetu do Zwalczania Raka* ukazał się po raz pierwszy w 1923 roku
Figure 1. The journal was started in 1923 as the *Bulletin of the Polish Committee Against Cancer*

Ryc. 2. Od 1928 r pismo ukazywało się jako *Nowotwory*, z zachowaniem poprzedniej nazwy w podtytule
Figure 2. The name was changed into *Nowotwory* (Neoplasms) in 1928

Ryc. 3. Pierwszy powojenny zeszyt (a zarazem – rocznik) ukazał się w 1950 roku
Figure 3. The first issue after the war was published in 1950

Ryc. 4. W 1956 r. odnotowano w podtytule, że pismo jest organem Polskiego Towarzystwa Onkologicznego i Instytutu Onkologii
Figure 4. The journal is the official organ of the Polish Oncological Society and the M. Skłodowska-Curie Cancer Center since 1956

zbiór prac z V Zjazdu Przeciwrakowego, który odbył się rok wcześniej w Warszawie. Wydany został przez Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich. Przez kolejnych 5 lat (z wyjątkiem przerwy w 1953 r.) pismo wychodziło w postaci jednotomowych roczników. W 1952 r. po raz pierwszy w druku ukazał się adres Redakcji: Instytut Onkologii ul. Wawelska 15.

W 1956 r. *Nowotwory* stały się kwartalnikiem. Wydawcą pozostał PZWL (innych wtedy nie było), ale od pierwszego zeszytu tego roku w podtytule pojawił się zapis: „Organ Polskiego Towarzystwa Onkologicznego i Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie” (Ryc. 4). W 1957 r. (odwilż popaździernikowa!) po raz pierwszy

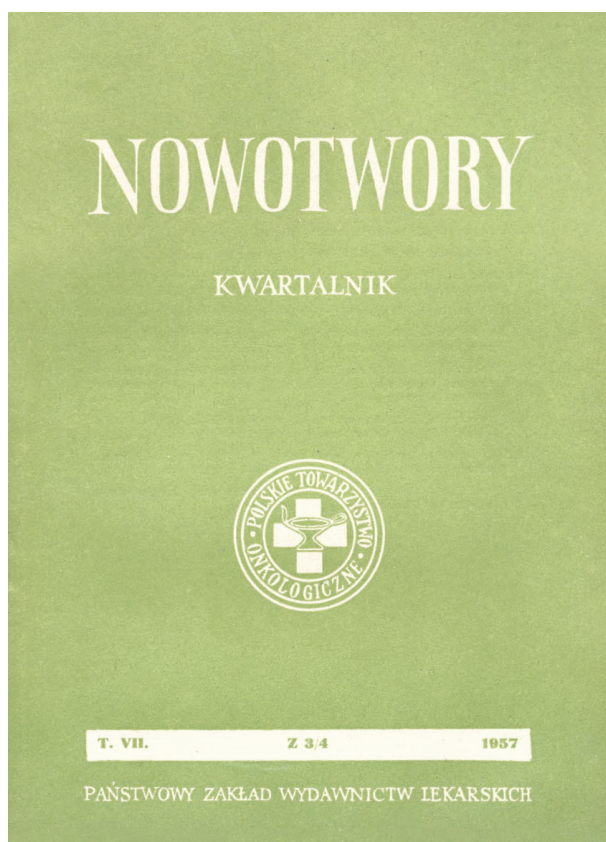
na okładce mógł się z powrotem pojawić znak dawnego Polskiego Komitetu do Zwalczania Raka – teraz jako znak Polskiego Towarzystwa Onkologicznego (Ryc. 5). Były to wówczas znaczące zdarzenia – w poprzedzającym okresie stalinowskim nie pozwalano na kontynuację działalności lekarskich stowarzyszeń przedwojennych.

Redaktorem *Biuletynu* od 1923 r., a następnie – *Nowotworów*, był doc. dr medycyny i filozofii Stefan Sterling-Okuniewski (Ryc. 6), jeden z założycieli Polskiego Komitetu do Zwalczania Raka. Położył ogromne zasługi dla stworzenia, a następnie rozwoju czasopisma. Kierował nim do ostatnich chwil życia. Po jego śmierci w 1934 r. rolę Redaktora przejął – i kontynuował do wybuchu wojny – dr Bronisław Wejnert (Ryc. 7), wiceprezes Polskiego Komitetu do Zwalczania Raka, twórca m.in. pierwszej w Warszawie przychodni dla chorych na nowotwory.

Sekretarzem Redakcji był w latach 1928-29 dr Józef Laskowski, a od 1929 r. do wybuchu wojny – dr Wiktor Kaliciński.

Po wznowieniu wydawania pisma, w latach 1950-56, *Nowotwory* redagował Franciszek Łukaszczyk – dyrektor Instytutu Radowego (później – Onkologii), współtwórca podwalin polskiej onkologii, a przede wszystkim – radioterapii (Ryc. 8). Po jego śmierci przez kolejnych 18 lat pismem kierował prof. Witold Rudowski – światowej sławy uczonec, a zarazem humanista i erudyta (Ryc. 9). Tak opisywał początki swej roli: „Moje osobiste związki z Redakcją kwartalnika *Nowotwory* rozpoczynają się w roku 1956, w którym powołany zostałem na Sekretarza Redakcji. Niestety, był to okres pogarszającego się zdrowia Redaktora Naczelnego prof. Franciszka Łukaszczyka, który mimo postępującej szybko choroby popromiennej nadal interesował się poziomem i oceną prac wpływających do Redakcji *Nowotworów*. Pamiętam pewnego dnia dyskusję nad składem nowego zeszytu *Nowotworów* przeprowadzoną z prof. Łukaszczykiem wkrótce po wykonaniu Mu przeze mnie bezpośredniego przetoczenia krwi od dawcy, po którym stan Profesora dramatycznie lecz niestety krótkotrwałe się polepszył”.

Redakcja nie miała wówczas osobnego lokalu. Prof. Rudowski wspominał: „Żywo w mej pamięci stoją posiedzenia Komitetu Redakcyjnego odbywające się w Bibliotece Instytutu Onkologii, które doprowadziły do ustalenia regulaminu zamieszczania prac, kryteriów, jakim nadesłane prace powinny odpowiadać... Klimat tych posie-

Ryc. 5. Dawny znak Polskiego Komitetu do Zwalczania Raka – obecnie jako znak Polskiego Towarzystwa Onkologicznego – mógł pojawić się na okładce dopiero w wyniku „odwilży popaździernikowej” w 1957 roku
Figure 5. The sign of the Polish Oncological Society – which continues the traditions of the Polish Committee Against Cancer

Ryc. 6. Doc. Stefan Sterling-Okuniewski
– pierwszy Redaktor w latach 1923-34
Figure 6. The first Editor in years 1923-34

Ryc. 7. Dr Bronisław Wejnert
– Redaktor w latach 1934-39
Figure 7. The Editor in years 1934-39 (until the war)

Ryc. 8. Dr Franciszek Łukaszczyk wznowił wydawanie pisma po wojnie i był jego Redaktorem w latach 1950-56
Figure 8. The Editor in years 1950-56

Ryc. 9. Od 1956 roku Redaktorem pisma przez 18 lat był prof. Witold J. Rudowski
Figure 9. The Editor in years 1956-74

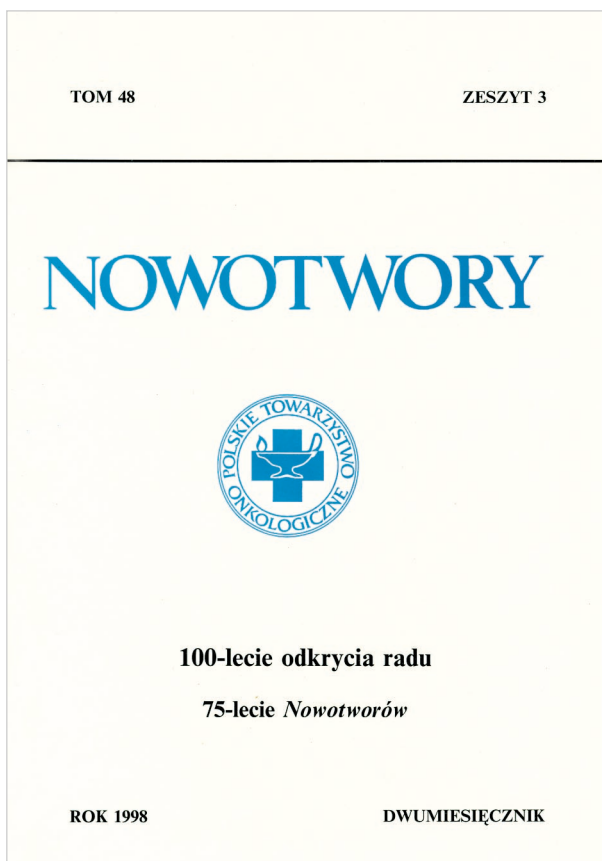
dzeń, pozbawionych przymusu obecności, pełnych rzetelności, rzetelnej krytyki naukowej, pozostanie na zawsze w mej pamięci”.

W czerwcu 1974 r., po uprzedniej rezygnacji prof. Rudowskiego, Walne Zgromadzenie XIII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Onkologicznego powierzyło funkcję Re-

daktora prof. Hannie Kołodziejkiej – dyrektorowi krakowskiego Oddziału Instytutu Onkologii (Ryc. 10) (do dziś wybór Redaktora na każdą 4-letnią kadencję dokonywany jest przez Walne Zgromadzenie PTO). Krakowski Oddział przy ul. Garncarskiej stał się wówczas siedzibą Redakcji. Komitet Redakcyjny uległ znacznemu posze-

Ryc. 10. Prof. Hanna Kołodziejka pełniła funkcję Redaktora przez cztery kolejne kadencje – w latach 1975-90
Figure 10. The Editor in years 1975-90

Ryc. 11. Okładka *Nowotworów* w latach 1992-98
Figure 11. The front cover of the journal between in 1992 and 1998

zeniu (Tab. I). Sekretarzem naukowym został (ówczesny doktor) Marek Pawlicki. W latach 1981-86, po powrocie siedziby Redakcji do Warszawy sekretarzem naukowym był dr Piotr Siedlecki, a po jego rezygnacji w 1987 r. funkcję zastępcy Redaktora Naczelnego objął prof. Jerzy Meyza.

W piśmie ukazywały się najważniejsze polskie prace z zakresu onkologii. Komitet Redakcyjny zainicjował też publikację serii artykułów dotyczących historii walki z rakiem w Polsce – ukazało się na ten temat w sumie 11 prac. Prof. Kołodziejka, podsumowując po latach swoją pracę w piśmie, napisała: „Prace kwartalnika *Nowotwory*, ich autorzy oraz kolejne komitety redakcyjne współtworzyli intelektualne podstawy rozwoju polskiej onkologii. Bezpośredni udział w długiej historii tego pisma stanowił dla mnie wielki zaszczyt”.

W latach 1991-1994 kierował pismem prof. Jerzy Meyza. Był to okres trudny – PZWL zrezygnował z wydawania wszystkich naukowych czasopism lekarskich, trzeba było dostosować się do warunków transformacji. Prof. Meyza z powodzeniem przeprowadził pismo przez ten okres, zainicjował też zmianę i unowocześnienie układu i szaty graficznej (Ryc. 11). Redakcja po raz pierwszy uzyskała własną, choć skromną, siedzibę – część pokoju na parterze Instytutu przy ul. Wawelskiej, obok Zakładu Radioterapii. Obok publikowania najważniejszych polskich doniesień z zakresu onkologii klinicznej odnotowano też w szeregu artykułów wspomnieniowych Jubileuszowy Rok Onkologii Polskiej (1932-1992) i 70-lecie kwartalnika –

Tab. I. Redaktorzy i Rada Redakcyjnej *Nowotworów* w okresie powojennym
Table I. The Editors and the Editorial Board of the *NOWOTWORY Journal of Oncology* since 1950

Rok Year	Redaktor Naczelny Editor	Zast./Sekret. nauk. Secretary	Nowi członkowie Rady Redakcyjnej Members of the Board (new)
1950	F. Łukaszczyk		
1951	"		
1952	"		
1954	"		
1955	"		
1956	"	W. Rudowski (sekr. od zes. 2)	
	W. Rudowski	J. Zborzil (od zes. 4)	J. Laskowski, H. Kołodziejska, H. Godlewski
1957	"	"	
1958	"	"	K. Dux
1959	"	"	
1960	"	"	
1961	"	"	
1962	"	"	
1963	"	"	W. Jasiński
1964	"	"	
1965	"	"	
1966	"	"	J. Święcki
1967	"	"	
1968	"	"	
1969	"	"	
1970	"	"	
1971	"	"	A. Urban
1972	"	"	
1973	"	"	
1974	"	"	
1975	H. Kołodziejska	M. Pawlicki (sekr. nauk.)	M. Dąbska, H. Glińska, T. Koszarowski, J. Kujawska, A. Marczyńska, A. Michałowski, J. Oszacki, J. Staszewski, J. Steffen, L. Tarłowska
1976	"	"	
1977	"	"	
1978	"	"	
1979	"	"	A. Hliniak, O. Mioduszevska
1980	"	"	
1981	"	P. Siedlecki (sekr. nauk.)	
1982	"	"	A. Kułakowski, M. Pawlicki,
1983	"	"	J. Buraczewski, Z. Kuratowska, W. Zatoński
1984	"	"	
1985	"	"	
1986	"	"	
1987	"	J. Meyza (zast.)	J. Leńko, Z. Paszko, J. Skotyszewski
1988	"	"	
1989	"	"	
1990	"	"	
1991	J. Meyza	E. Towpik (zast.) D. Sadowska (sekr. techn.)	A. Borkowski, M. Chorąży, J. Dziukowa, B. Gwiazdowska, P. Janik, Z. Kietlińska, J. Kuś, T. Lewiński, B. Maciejewski, J. Meder, W. Olszewski, J. Pęszyński, J. Siedlecki, P. Siedlecki, J. Szymendera
1992	"	"	
1993	"	"	
1994	"	"	
1995	E. Towpik	D. Sadowska (red. techn.)	D. Bobilewicz, J. Jarosz, W. Mazurowski, M.P. Nowacki, M. Reinfuss, J. Meyza
1996	"	"	
1997	"	"	A. Cichocki, W. Domagała, B. Jarząb, J. Jassem, A. Kawecki, K. Kobus, A. Kopacz, J. Kornafel, S. Korzeniowski, I. Kozłowicz-Gudzińska, G. Madej, Cz. Radzikowski, W. Ruka, J. Zieliński
1998	"	"	J. Fijuth, J. Jaśkiewicz, A. Szawłowski
1999	"	"	E. Butruk, M. Krzakowski, A. Kukwa, J. Kulpa, J. Markowska, A. Sokołowski, S. Szala, K. Urbański
2000	"	"	

2001	”	”	C. Altaner, M. Baumann, S.M. Bentzen, R.W. Blamey, R.M. Bukowski, L. Cataliotti, S. Dische, N. Gupta, R. Hancock, K.P. Hanson, H. zur Hausen, J. Horton, A. Howell, C.P. Karakousis, J. Kupiec-Weglinski, R.F. Mould, H.T. Mouridsen, J. Overgaard, L.J. Peters, R. Rosell, M.I. Saunders, I.E. Smith, D.S. Soutar, A. Turrisi, Z. Wajzman, C.J.H. van de Velde, J.B. Vermorken, P.H. Wiernik, H. R. Withers, C. Zielinski
2002	”	”	J. van Dongen, J. Horton, M. Marchetti, T. Pieńkowski, M. Wojtukiewicz
2003	”	”	M. Baum

w 1993 roku. W chwili przenoszenia się Centrum Onkologii na Ursynów, dzięki życzliwości ówczesnego Dyrektora prof. Andrzeja Kułakowskiego (a zarazem na potwierdzenie wysokiej rangi pisma) otrzymaliśmy pierwszy „prawdziwy” własny lokal w budynku mieszczącym m.in. Bibliotekę Naukową i dużą salę wykładową.

W 1994 roku Redaktorem pisma został – z woli Walnego Zgromadzenia PTO – Edward Towpik (w poprzedniej kadencji – zastępca prof. Meyzy). Rosła liczba nadsyłanych prac – objętość pisma uległa podwojeniu, a w 1998 r. przekształcono je w dwumiesięcznik. Wprowadzono zasady przygotowywania prac do druku zalecane przez International Committee of Medical Journal Editors (tzw. „*Vancouver style*”). Tekst tych „zasad”, przetłumaczony w Redakcji, ukazał się po raz pierwszy w Polsce na łamach naszego pisma. W roku 1999 zasadniczo zmieniono format i szatę graficzną – na odpowiadające standardom światowym. Wobec konieczności opuszczenia dotychczas zajmowanych pomieszczeń, za życzliwą zgodą Dyrektora Centrum Onkologii prof. Marka P. Nowackiego i Przewodniczącego Rady Naukowej prof. Jana Steffena, uzyskaliśmy nową siedzibę w budynku Zakładów Teoretycznych.

Kolejny, bardzo istotny etap w rozwoju pisma nastąpił w 2001 roku – do Rady Redakcyjnej zaproszono grono wybitnych autorytetów światowych, przekształcając ją w International Editorial Board. Rozpoczęto też druk prac oryginalnych w języku angielskim – był to pierwszy krok w kierunku udostępnienia oryginalnego dorobku polskich autorów międzynarodowej społeczności naukowej. Poszerzono też nazwę pisma uznając, że w dotychczasowym brzmieniu nie byłaby zagranicą jednoznacznie kojarzona z onkologią. Ostatnio, rolę Co-Editora przyjął międzynarodowej rangi badacz i redaktor – Dr Richard F. Mould z Wielkiej Brytanii.

Dodatkowo publikowane są suplementy. Przykładowo: anglojęzyczny *Maria Skłodowska-Curie Memorial Issue* (wydany w 1998 r. w 100-lecie odkrycia radu i rozesłany do wszystkich liczących się księgozbiorów medycznych na świecie), *Księga Pamiątkowa ku czci Prof. K. Duxa* (będąca *de facto* monografią z zakresu nauk podstawowych w onkologii), *Spis prac opublikowanych w latach 1995-99*, czy księga zjazdowa I Kongresu Onkologii Polskiej, zawierająca ponad 500 streszczeń. W formie suplementów ukazywały się też wybrane rozprawy habilitacyjne, zbiory wy-

kładów Polskiej Szkoły Onkologii i zbiory streszczeń niektórych specjalistycznych zjazdów krajowych.

Zasadnicze kierunki zmian i rozwoju określa Rada Redakcyjna – współpraca członków Rady z Redaktorem ma charakter stały i roboczy; członkowie Rady stanowią też podstawowy zespół recenzentów napływających prac (o ocenę prac proszeni są oczywiście także inni eksperci). Co pewien czas Rada zbiera się na posiedzeniach plenarnych, na których zapadają najważniejsze decyzje; ostatnie takie spotkanie odbyło się w marcu 2003 roku.

Obecny kształt pisma wyznaczają następujące cele:

- publikowanie najciekawszych prac oryginalnych polskich autorów w języku będącym międzynarodowym językiem medycyny,
- przedstawianie postępów wiedzy światowej w formie wyczerpujących prac przeglądowych (w tym – na zaproszenie) oraz poprzez *Journal Club*,
- integracja środowiska, dokumentowanie jego dokonań i informacja bieżąca (służą temu Kronika, Komunikaty, Listy do Redakcji, Sprawozdania, Varia),
- utrwalanie najważniejszych elementów historii walki z rakiem (przede wszystkim polskiej, ale nie tylko) poprzez publikowanie artykułów, relacji, dokumentów, a także wspomnień o najwybitniejszych odchodzących onkologach,
- przegląd ukazujących się w kraju i zagranicą monografii – poprzez dział Oceny Książek.

Podstawowym zadaniem Redakcji jest tworzenie dobrego, interesującego pisma, odpowiadającego potrzebom polskiego środowiska onkologicznego – na miarę jego potencjału i ambicji.

Edward Towpik
Redaktor

Przy opracowywaniu tekstu korzystano z archiwalnych zeszytów pisma (komplet zeszytów powojennych od 1950 roku znajduje się w Redakcji, zeszytów przedwojennych poszukiwano w bibliotekach) oraz z fundamentalnej publikacji prof. Witolda Rudowskiego: Karta z historii polskiego czasopisma onkologicznego. *Nowotwory* 1960; 10: 161-175.

Wykorzystano też artykuły trzech kolejnych Redaktorów, które ukazały się w zeszycie upamiętniającym 70-lecie pisma (*Nowotwory* 1993; 43: zeszyt 2): Witolda Rudowskiego – 70-lecie polskiego czasopisma onkologicznego „*Nowotwory*” (1923-1993), Hanny Kołodziejkiej – Kwartalnik „*Nowotwory*” w okresie od 1974 do 1990 roku i Jerzego Meyzy – Przed kolejnym dziesięcioleciem kwartalnika.